

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Aan de Vaste Commissie OCW t.a.v. de woordvoerders cultuur en media

Amsterdam, 1 mei 2023

Geachte cultuurwoordvoerders in de Tweede Kamer,

De Raad voor Cultuur heeft op 2 april jl. een [advies](#) uitgebracht over het aanvraagproces BIS 25-28. In deze brief vindt u onze reactie op dit advies en geven wij een aantal dringende aandachtspunten mee.

Vooropgesteld, Kunsten '92 vindt dat de raad een helder advies heeft geschreven. Alle onderwerpen die Kunsten '92 belangrijk vindt, krijgen aandacht. Inclusie, fair practice, governance, duurzaamheid, grensoverschrijdend gedrag, het staat er allemaal in. Ook de vier voorgestelde criteria - kwaliteit, maatschappelijke relevantie, toegankelijkheid en bedrijfsvoering - zijn op het eerste gezicht logisch. De vraag is echter of het geheel aan instapeisen, criteria en codes ook leidt tot een werkbaar en vruchtbaar beoordelingskader.

- 1. De beoordelings- en regelgeving van de raad oogt (te) groot.** De raad stelt voor om overal naar te kijken. Elk onderwerp, hoe belangrijk ook, krijgt een plek in het beoordelingskader. Wij hoopten dat de raad in zijn kader meer zou uitgaan van vertrouwen, een belangrijke waarde in de relaties tussen overheid en veld, die ook in de Fair Practice Code een centrale plek heeft. Administratieve lastenverlichting krijgt volop aandacht van de raad. De voorstellen tot versimpeling lijken echter nauwelijks op te wegen tegen de voorstellen die leiden tot verzwaring van administratieve lasten, zoals de extra verantwoordingseisen voor de drie codes, de beoordeling van een veilig werkklimaat en de aandacht voor duurzaamheid. Stuk voor stuk belangrijke onderwerpen waar alle culturele en creatieve organisaties mee aan de slag zijn en willen gaan. Voorkom echter dat er een grote papieren tijger aan plannen en beoordelingen ontstaat.
- 2. Toegankelijkheid staat onder druk.** De raad hecht in zijn advies terecht veel waarde aan 'toegankelijkheid'. Het is toegevoegd als nieuw beoordelingscriterium. Toch lijkt het advies tegelijkertijd behoorlijke drempels op te werpen voor nieuwkomers en daarmee mogelijk ook voor nieuwe publieksgroepen. De instapeis dat instellingen vier jaar moeten bestaan, snijdt bijvoorbeeld voor jonge organisaties de weg naar de BIS af. De raad ziet daar mogelijkheden om het onderscheid tussen de BIS en regelingen van de cultuurfondsen te versterken, maar hoe dat moet gebeuren is nog niet duidelijk. We missen in het advies een reflectie op de noodzaak van nieuwe spelers en ruimte voor vernieuwing, innovatie en op de categorie ontwikkelinstellingen.
- 3. Er wordt nauwelijks een verbinding gelegd met gemeentelijk, provinciaal en Europees cultuurbeleid.** Wij vermoeden dat de verkokering in subsidieverdeling tijdens deze ronde helaas nog in stand blijft en dat gedeelde ambities tussen overheden geen vervolg krijgen. Voor het realiseren van deze ambities én een sterke keten hebben we de samenwerking tussen rijk, provincie, gemeenten en de Europese Unie hard nodig. Zo is het van groot belang dat rijk, provincies en gemeenten een gezamenlijke verantwoordelijkheid nemen voor de implementatie van de Fair Practice Code. Dit geldt ook voor de noodzakelijke verbeterde uitwisseling, samenwerking en relatie met het Caraïbisch deel van het Koninkrijk.

4. De regio is onderbelicht. Afgelopen 27 maart hebben drie adviesraden, de Raad voor de Leefomgeving en infrastructuur (Rli), de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) het advies '[Elke regio telt! Een nieuwe aanpak van verschillen tussen regio's](#)' gepubliceerd. De Raad voor Cultuur heeft hier niet aan bijgedragen, hoewel de raad een trackrecord heeft van eerdere adviezen waarin juist de afstemming tussen raad en regio centraal staat. Het verbaast ons dan ook dat de regio in het advies van de Raad voor Cultuur nauwelijks nog aan bod komt, op een algemene oproep na om de beoordelingskaders van rijk, gemeenten en fondsen op elkaar af te stemmen.

5. De raad gaat in zijn advies bijna niet in op de financiële consequenties van zijn voorstellen. Kunsten '92 vraagt zich af wat de consequenties zijn van de kosten die gepaard gaan met de ambities rond bijvoorbeeld duurzaamheid en Fair Pay. De financiële consequenties eenvoudigweg op het bordje van het culturele veld leggen (onder de paragraaf 'balans met andere kosten') gaat in deze tijd van stijgende kosten onherroepelijk tot ongelukken leiden. Op dit moment wordt op initiatief van Kunsten '92 en Platform ACCT onderzoek gedaan naar de meerkosten van Fair Pay. De resultaten daarvan worden in het najaar verwacht.

6. Betrokkenheid bij maatschappelijke transitie is iets anders dan het criterium 'maatschappelijke betekenis'. De staatssecretaris heeft in haar Meerjarenbrief '[De kracht van creativiteit](#)' de wens uitgesproken om de culturele en creatieve sector meer in te zetten bij complexe maatschappelijke transitie. Deze ambitie juichen wij toe en pleiten wij ook voor. Echter, de toepassing door de raad van het criterium 'maatschappelijke betekenis' bij de beoordeling van elke instelling is een andere interpretatie van deze wens en werkt verwarrend. Als criterium hier werkt ze vernauwend en het gevaar ontstaat dat het kunst puur instrumenteel maakt. Kunst en cultuur is altijd van maatschappelijk betekenis. Het prikkelt, verbindt, zet aan tot reflectie en geeft nieuwe perspectieven. Dit is de intrinsieke waarde van cultuur. Aanvullend kan de culturele en creatieve sector zeker een grotere rol spelen bij het aanpakken van maatschappelijke opgaven. Er zijn veel positieve ervaringen opgedaan met het betrekken van kunstenaars en creatieven bij de aanpak van vraagstukken op het gebied van bijvoorbeeld gezondheid, klimaat en sociale cohesie. Door vanaf het begin kunstenaars en creatieven bij dit soort processen te betrekken, kom je - met vernieuwende manieren van kijken en werken - tot impactvolle antwoorden op complexe vraagstukken. Kunsten '92 pleit voor ruimte en middelen om hier verdere invulling aan te geven.

7. Instemming met advies Raad voor Cultuur bovensectorale ondersteunende instellingen. Het [advies van de raad](#) dd. 2 april jl. over de rolverwarring tussen bovensectorale ondersteunende instellingen en departementen wordt herkend. Kunsten '92 ondersteunt het advies om deze rolverwarring op te heffen en deze helder te krijgen.

Tenslotte, Kunsten '92 heeft gepleit voor het verlengen van de cultuurnotaperiode om rust en ruimte te creëren, zodat de sector kon innoveren en zich kon aanpassen aan de 'nieuwe' realiteit na corona. We zagen daarbij een breed gedeelde wens voor vernieuwing op drie lagen:

- Vernieuwing van de spelers in het bestel; een grote pluriformiteit aan stemmen en cultuuraanbod;
- Vernieuwing van de instellingen; na corona en de meervoudige crises is er een nieuw soort realiteit waar instellingen zich toe moeten verhouden. Innovatie is nodig zodat de sector zich kan aanpassen;
- Het huidige bestel is toe aan vernieuwing.

Het laatste punt zien we terug in het traject over de stelselherziening. We hopen dat er ook aandacht is voor de eerste twee punten; rust, ruimte en vernieuwing zijn nodig voor de sector om toekomstbestendig, en op basis van onderlinge solidariteit, door te ontwikkelen.

Wij blijven graag met u in gesprek over bovenstaande punten.

Met vriendelijk groet,

Astrid Weij
Directeur Kunsten '92

Anne Breure en Jeroen Bartelse
Covoorzitters Kunsten '92